

ISSN:2181-0427 ISSN:2181-1458

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ**

**НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА**



2021 йил махсус сон



Бош муҳаррир: Наманган давлат университети ректори С.Т.Тургунов

Масъул муҳаррир: Илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор М.Р.Қодирхонов

Масъул муҳаррир ўринбосари: Илмий тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш бўлими бошлиғи Р.Жалалов

ТАҲРИРҲАЙЪАТИ

Физика-математика фанлари: акад. С.Зайнобиддинов, акад. А.Аъзамов, ф-м.ф.д., доц. М.Тўхтасинов, ф-м.ф.д., проф. Б.Саматов, ф-м.ф.д., доц. Р.Хакимов, ф-м.ф.д. М.Рахматуллаев.

Кимё фанлари: акад.С.Рашидова, акад. А.Тўраев, акад. С.Нигматов, к.ф.д., проф.Ш.Абдуллаев, к.ф.д., проф. Т.Азизов.

Биология фанлари: акад. К.Тожибаев, акад. Р.Собиров, б.ф.д. доц.А.Баташов, б.ф.д. Н.Абдурахмонов.

Техника фанлари: - т.ф.д., проф. А.Умаров, т.ф.д., проф. С.Юнусов.

Қишлоқ хўжалиги фанлари: – г.ф.д., доц. Б.Камалов, к-х.ф.н., доц. А.Қазақов.

Тарих фанлари: – акад. А.Асқаров, с.ф.д., проф. Т.Файзуллаев, тар.ф.д, проф. А.Расулов, тар.ф.д., проф. У.Абдуллаев.

Иқтисодиёт фанлари: – и.ф.д., проф.Н.Махмудов, и.ф.д., проф.О.Одилов.

Фалсафа фанлари: –ф.ф.д., проф. М.Исмоилов, ф.ф.н., О.Маматов, PhD Р.Замилова.

Филология фанлари: – акад. Н.Каримов, фил.ф.д., проф.С.Аширбоев, фил.ф.д., проф. Н.Улуқов, фил.ф.д., проф. Ҳ.Усманова. фил.ф.д.,проф. Б.Тухлиев, фил.ф.н, доц.М. Сулаймонов.

География фанлари: - г.ф.д., доц. Б.Камалов, г.ф.д., проф.А.Нигматов.

Педагогика фанлари: - п.ф.д., проф. У.Иноятгов, п.ф.д., проф. Б.Ходжаев, п.ф.д., п.ф.д., проф. Н.Эркабоева, п.ф.д., проф.Ш.Хонкелдиев, п.ф.д., проф Ў.Асқарова, п.ф.н., доц. М.Нишонов, PhD П.Лутфуллаев.

Тиббиёт фанлари: – б.ф.д. Ғ.Абдуллаев, тиб.ф.н., доц. С.Болтабоев.

Психология фанлари – п.ф.д.,проф З.Нишанова, п.ф.н., доц. М.Махсудова

Техник муҳаррир: *Н.Юсунов*

Таҳририят манзили: Наманган шаҳри, Уйчи кўчаси, 316-уй.

Тел: (0369)227-01-44, 227-06-12 **Факс:** (0369)227-07-61 **e-mail:** ilmiy@inbox.uz

Ушбу журнал 2019 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси Раёсати қарори билан физика-математика, кимё, биология, фалсафа, филология ва педагогика фанлари бўйича Олий аттестация комиссиясининг диссертациялар асосий илмий натижаларини чоп этиши тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

“НамДУ илмий ахборотномаси–Научный вестник НамГУ” журнали Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг 17.05.2016 йилдаги 08-0075 рақамли гувоҳномаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги (АОКА) томонидан 2020 йил 29 август куни 1106-сонли гувоҳнома га биноан чоп этилади. “НамДУ Илмий Ахборотномаси” электрон нашр сифатида халқаро стандарт туркум рақами (ISSN-2181-1458)га эга НамДУ Илмий-техникавий Кенгашининг 27.10.2021 йилдаги кенгайтирилган йиғилишида муҳокама қилиниб,

илмий тўплам сифатида чоп этишига рухсат этилган (**Баённома № 13**). Мақомларнинг илмий савияси ва келтирилган маълумотлар учун муаллифлар жавобгар ҳисобланади.

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021



БОЛАГА ИККИНЧИ ТИЛНИ ЎРГАТИШНИНГ ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ

Эргашева Хилола Юнусхановна,
Наманган давлат университети ўқитувчиси
ergasheva.xilola@inbox.ru

Аннотация: Ушбу мақолада мактабгача ёшдаги болаларга иккинчи тил машғулотларида психологик этиборнинг самарали аҳамияти ва дарс жараёнида тегишли ҳиссий шарт-шароитни таъкиллаштириши, машғулотда болаларда иккинчи тилига бўлган жонли қизиқишни кучайтирадиган самарали ҳиссий рағбат воситаларидан самарали фойдаланилишни ҳисобга олиш назарда тутилди.

Таянч сўз ва тушунчалар: ҳиссий муҳит, иккинчи тилни ўқитиш, ҳиссий рағбат, салбий муносабат, ижобий ҳиссийётлар, озгаки кўникма, сенсор эҳтиёж, психологик муҳит

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ВТОРОМУ ЯЗЫКУ РЕБЕНКА

Эргашева Хилола Юнусхановна
НамГУ
ergasheva.xilola@inbox.ru

Аннотация: В этой статье рассматривается важность психологического внимания к занятиям вторым языком дошкольников и организации соответствующих эмоциональных условий в классе, а также эффективное использование эффективных эмоциональных стимулов для стимулирования интереса детей ко второму языку.

Ключевые слова и понятия: эмоциональная среда, изучение второго языка, эмоциональный стимул, негативное отношение, позитивные эмоции, речевые навыки, сенсорные потребности, психологическая среда

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF TEACHING A SECOND LANGUAGE A CHILD

Ergasheva X.Y.
NamSU
ergasheva.xilola@inbox.ru

Annotation: This article discusses the importance of psychological attention to preschool classes in the second language and the organization of appropriate emotional conditions in the classroom, as well as the effective use of effective emotional stimuli to stimulate children's interest in the second language.

Key words and concepts: emotional environment, second language learning, emotional stimulus, negative attitude, positive emotions, verbal skills, sensory needs, psychological environment

Мактабгача таълим ёшидаги болаларнинг иккинчи тилни муваффақиятли ўзлаштириб олишлари наъфақат объектив вазиятларга балки субъектив шарт-шароитларга ҳам боғлиқдир. Буларнинг ичида тилнинг ўзига нисбатан ва уни эгаллаб олиш жараёнига нисбатан шахс сифатида ёндашув, аниқроғи уни ўзлаштиришга бўлган истак ҳам муҳим жиҳатлардан бири ҳисобланади. Агар болаларнинг ўзлари ушбу жараёнга бефарқ бўлсалар ва унда иштирок этишга интилмасалар, кўرғазмали ўқув қуролларининг қанчалик тўлиқ ва мукамаллигига, таълим жараёни қанчалик самарали методлар ва усуллар билан олиб борилаётганига қарамадан қутилган самарали натижаларга



эришиш муваффақиятсиз кечади. Тажрибада эса иккинчи тилга ўргатиш жараёнида машғулотлар, фаолиятларнинг ҳиссиёт билан боғлиқ жиҳатларига кўпинча етарли даражада эътибор берилмайди ва бу болаларнинг зарур ўқув дастурини ўзлаштирмасликларига олиб келади.

В.А.Сухомлинскийнинг таъкидлашича, агар таълим жараёнида тегишли ҳиссий шарт-шароит мавжуд бўлмаса, машғулотда болаларда иккинчи тилга бўлган жонли қизиқишни кучайтирадиган самарали ҳиссий рағбат воситаларидан фойдаланилмаса, энг яхши дарс услуби ҳам яхши натижа бермайди⁹².

Энг яхши тадқиқотлар натижалари шуни кўрсатмоқдаки, ҳиссиёт омили фикрлаш жараёнига тааллуқлидир, у ахборотни ишлаб чиқиш жараёнларини назорат қилиш ва тартибга солиш учун зарурдир. Инсоннинг фикрлаши ўзининг алоҳида мотивлари ва эҳтиёжларига эга.

Ақлий ҳиссиётлар инсон руҳиятидаги фикрлаш ва ҳиссиёт соҳаларининг амалда бир-бирига кўшилиб кетганлигининг ёрқин ифодасидир. Бунга ҳиссиётга қизиқувчанлик, ҳақиқатни яхши кўриш, кутиш, шубҳаланиш, ҳайрон қолиш, завқланиш, доно фикрга лол бўлиш, секин фикрлашдан ҳафсаласи пир бўлиш, тушунмаслик азоби ва ҳоказолар киради. Ақлий ҳиссиётлар “оғушида” инсон ўзининг ақлий фаолиятини кузатиб боради ва фикрлаш жараёнининг айрим жиҳатларини тартибга солади.

Маълумки, шахсга ўз она тилидан бошқа тилни (рус, ўзбек, инглиз ва бошқ.) ўргатишга одатда, бир неча йиллар кетади, лекин амалиёт шуни кўрсатмоқдаки, бу борада эришилган ижобий натижалар жуда паст даражада. Нима учун шундай? Балки, одатдаги ўқув жараёнида фақат хогира ва нутқ марказлари ишлаши ва ҳиссиёт соҳасининг ишга туширилмаслиги учун шундайдир. Педагогнинг вазифаси ҳиссиётни қизиқарли ўйинга “қўшиб юбориш”дан иборат ва ана шунда натижа ҳайратланарли бўлади.

Чет тилга оид билимларнинг тўлиқ ўзлаштирилиши учун улар нафақат тушунарли бўлиши, балки ўқувчилар томонидан ҳис қилиниши ҳам лозим. Ўқувчилар кўпинча бошидан кечирадиган ҳиссий “очлик” ушбу тилни ўрганишга нисбатан салбий муносабатни, қаршилиқни, олинаётган ахборотни қабул қилмаслик истагини шакллантиради. Ижобий ҳиссиётлар эса аксинча, асаб тўқималарининг уйғонувчанлигини оширади ва руҳий жиҳатдан тартибга солишни яхшилайти, бу эса ўқув материални нисбатан енгил ва мустақил қабул қилишга ёрдам беради.

Чет тили дарсларида ҳиссий муҳит яратилишига тўсқинлик килувчи сабаблар нималардан иборат?

Бундай сабаблардан бири шуки, болалар гуруҳи педагог томонидан яхлиг бир бутунлик сифатида қабул қилинади ва унда барча болалар ўқув материални бир хил қабул қилмоқдалар, деган хато тасаввурни шакллантиради.

Педагог билан болалар ўртасида катта оралиқ масофа мавжуд бўлган ҳолатларда у имкон даражасида барча воситалар ёрдамида бу масофани қисқартиришга ҳаракат

⁹² Халилова Ш.Т., Рўзметова М.Ш., Носиров А. аа бошқалар. Бошланғич синфларда чет тилини ўқитишнинг психологик асослари ва самарали технологиялари. – Тошкент: Маънавият, 2015. 456.



қилиши, ҳар бир боланинг ёнига бориши ва улар билан тушунарли тилда сўзлашиши лозим.

Таълим жараёнида болалар билан жонли ва узвий мулоқот жуда зарурдир. У нафақат тил воситалари ёрдамида, балки ёқимли табассум, илиқ назар, жалб қилувчи талаффуз ёрдамида ҳам амалга оширилиши лозим, машғулот жараёнида зўрма-зўракилик ҳолатларининг олдини олишга интилиш зарур. Қачонки, педагог болаларни чуқур ҳурмат қилмас экан, ўртадаги сунъийликни олиб ташламас экан, болалар фақат бу машғулотнинг тезроқ тугашини орзу қилиб ўтирадилар.

Амалиётда ўқитувчилар кўпинча иккинчи тил машғулотида мутлақ жимжитлик ва “темир” интизом ўрнатишга интиладилар.⁹³ Бундай дарсларда одатда, ҳаммаси аниқ режалаштириб қўйилган, фақат бир нарса, яъни - жонли муҳит, ижодий жараён, билим олишга бўлган ҳақиқий интилиш йўқ. Ҳиссий кечинмаларсиз, педагог билан болалар ўртасидаги дўстона муносабатларсиз, қизиқишсиз таълимда яхши натижаларга эришиб бўлмайди. Янги ўқув материали нафақат тушунарли бўлганида, балки у чуқур ҳис қилинган тақдирдагина бола тўлақонли, мустаҳкам билим олди, дейиш мумкин. Моҳирона берилган янги билимлар болалар қалбида қувончли ҳаяжон ҳисларини уйғотиши лозим.

Баъзан ҳақли савол туғилади: нима учун замонавий техника воситалари, пухта ишлаб чиқилган таълим методикаси, ҳар хил самарали машқлар ўрин олган турли ўқув-методик қўлланмалар мавжудлиги шароитида биз иккинчи тилни ўргатиш жараёнида ҳар доим ҳам яхши натижаларга эриша олмаймиз? Нима учун болалар бир ўқитувчининг дарсида жон деб чет тилни ўрганишадую, бошқасининг дарсида тезроқ машғулот тугашини интиқлик билан кутишадую? Бу ҳолатда дарсда ҳиссий муҳит яратилишининг сабабчиси педагогнинг ўзидир, зеро у нафақат машғулот мазмуни ҳақида, нафақат ўқув материални болаларга етказиш шакли ҳақида, балки яхши кайфият яратиш ҳақида ҳам қайғуриши даркор.

Ўқитувчи белгиланган машғулот режасини бажаришга интилиб, кўпинча ўрганилаётган материал болаларда қандай ҳислар уйғотаётганини, уларнинг ҳар бири ўқитувчининг сўзларига қандай шахсий муносабат билдираётганини унутиб қўяди.

Болаларни ҳаяжонланишга, ҳайрон қолишга ва ҳайратланишга мажбур қилган билимлар энг мустаҳкам билимлар ҳисобланади, шунинг учун ўқитувчи машғулотларда шундай ҳолат яратиши керакки, токи бола, биринчидан, зарур материални ўзга тилда гапириб беришга мажбур бўлсин ва, иккинчидан, у бу нарсани хоҳиш-истак билан ва ўз ташаббусига кўра қилсин.

Болаларга иккинчи тилни ўргатишдан асосий мақсад, болалар чет тилини фаолият ёндошувига биноан ўйин тарзида ўрганишлари, шунингдек, уларнинг ҳиссий, ижодий, ижтимоий ва тил кўникмаларининг шаклланишига ҳисса қўшишдан иборатдир. Мактабгача таълим ёшидаги болаларга иккинчи тилни ўргатишнинг ўзига хос ижобий тарафлари бўлиб, улар боланинг қизиқувчанлик, мулоқотга киришимлилик, билишга интилиш, тақлид қилишга мойиллик каби руҳий ва жисмоний хусусиятларга,

⁹³ Таджибаева Д.А. Болалар учун чет тили. Мактабгача таълим муассасалари ва бошланғич синфларда чет тилидан дарс бераётган ўқитувчилар учун методик тавсиялар. - Т.: Навруз, 2016. 78б.



шунингдек, бирор сўзни талаффуз этишдаги ҳаракатларига йўналтирилиши керак. Болалар барча янги нарсаларни тез қабул қилади, айниқса уларга ўйин тарзидаги ва мажбуриятларсиз янгиликлар берилиши мақсадга мувофиқ. Улар такрорий тинглашлар орқали ўқигилади ва натижада болаларда гапириш қобилияти ривожланади. Аксарият тадқиқотчиларнинг фикрича 6-9 ёшда болалар чет тилини ўрганиш жараёнини ўйинлар ўйнаш ва ўз тенгдошлари томонидан уларнинг ҳаракатлари баҳоланиши орқали самарали амалга оширилади. Бу даврда бола миясининг эластиклиги барча нарсаларни, шу билан бирга тилни осонлик билан ўрганиш имконини беради, бу жараён катта ёшдагилар учун нисбатан мураккаб кечади. 6-7 ёшли болалар тил материалларини осон ва тез ёдлаб оладилар, уларда бошқа тилда мулоқотга киришда юзага келадиган қўрқув йўқ. Бундан ташқари, бу ёшдаги болалар фаолиятининг асосини ўйин ташкил этганлиги сабабли тил ўрганиш жараёни янада қизиқарли бўлади. Буларнинг барчаси бу ёшда коммуникатив талаб ва чет тилида уларни айта олиш имконини беради. 8-9 ёшда бола мангикий фикрлай бошлайди ва у когнитив, ҳиссий ва ижтимоий масалаларда ўзини кўрсата бошлайди. Аста-секин бола мураккаб абстракт операцияларни бажара бошлайди. Тил борасида эса контекстдан ташқари бўлган моҳиятни англай бошлайди. Бу ёшда бола морфология ва синтаксисни тезроқ қабул қила бошлайди, айниқса эслаб қолиш билан бирга эшитганларини ёдлаб олиш қобилияти ҳам яхши ривожланади. Ривожланаётган бола тобора катта ҳажмдаги ахборотларни саралайди ва қайта ишлай бошлайди. Боланинг физиологик ва руҳий хусусиятини ҳисобга олган ҳолда чет тилини ўқитишни интенсифлаштириш лозим, бу ўз навбатида боланинг тили, умумий маданиятини шакллантиришга, интеллектуал қобилиятини ривожлантиришга, шунингдек, бошқа фанларни ўзлаштиришга, бошқа чет тилини ўрганишга иштиёқ уйғотишига таъсир кўрсатади.

Бугунги кунда, амалий жиҳатдан мактабгача таълим муассасаларига инновациялар киритилмоқда. Айниқса “Ўзбекистон Республикасининг илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари”⁹⁴ муҳим аҳамиятга эга.

Давлат талаблари тузилгандан етти ёшгача бўлган болаларнинг куйидаги бешта асосий ривожланиш соҳаларига бўлинган: жисмоний ривожланиш ва соғлом турмуш тарзининг шаклланиши; ижтимоий-ҳиссий ривожланиш; нутқ, мулоқот, ўқиш ва ёзиш кўникмалари; билиш жараёнининг ривожланиши; ижодий ривожланиш. Мазкур ҳар бир ривожланиш соҳаси ўз ўрнида кичик соҳаларга бўлинган. Улар мактабгача таълим муассасаларнинг ҳар бир ёш гуруҳига мос талаблардан иборат.

Давлат талаблари асосида «Илк қадам»⁹⁵ мактабгача таълим муассасасининг давлат ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги қарори билан тасдиқланган.

«Илк қадам» дастур номининг фалсафий мазмуни – билимлар дунёсига биринчи қадам, биринчи муваффақият, гўзаллик, яхшилик, самимийлик – миллий ва умуминсоний қадриятларни тарбиялашнинг илк асосларидир.

⁹⁴ **Ўзбекистон Республикасининг илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари. – Т., 2018**

⁹⁵ «Илк қадам» мактабгача таълим муассасасининг давлат ўқув дастури. –Т., 2018



Дастурнинг мазмуни – ижтимоий ҳодисалар, инсон ва унинг фаолияти, ҳуқ-атвор меъёрлари, санъатнинг жанр ва турлари, жонли ва жонсиз табиат, катталар ва тенгдошлар билан вазиятга мос равишда мулоқот қилиш кабилардан ташкил топган.

“Илк қадам” дастурига биноан мактабгача таълим муассасасининг турли ёш гуруҳларининг: «Тил ва нутқ», «Илм-фан ва табиат», «Қурилиш ва конструкциялаш», «Санъат» «Сюжет-ролли ўйинлар ва драмалаштириш» фаоллик марказларида болалар билан иш олиб борилишига қаратилган.

Бу борадаги кузатишлар ва уларнинг таҳлили, қатор ютуқлар билан бир қаторда мавжуд қийинчиликларни аниқлашга ва асосли баъзи таклифлар киритишга бизга имкон берди.

Мактабгача таълим соҳасида мактабгача ёшдаги болани жисмонан, ахлоқий, ақлий меҳнат ва эстетик тарбия бўйича олиб борилаётган тадқиқотларимизда болани психологик-физиологик имкониятларидан келиб чиқиб миллий кадриятларга таянган ҳолда олиб бориш зарурлигини кўрсатиб берди..

Шунга кўра мактабгача ёшдаги болаларни мактабга сифатли тайёрлашда тарбиячи машғулот жараёнида уни қизиқарлилигини, узоқ вақт эсида сақлаши учун турли инновацион усул ва методлардан фойдаланиши лозим бўлади.

Машғулот жараёнида компьютер технологиялари ва мультимедиа таълимдан фойдаланиш жуда самарали ёрдам бермоқда. Чунки кўриш орқали олинган маълумот болани хотирасида узоқ вақт сақланишига ёрдам беради.

Ушбу кузатишлар ва уларнинг таҳлили натижасида мактабгача таълим муассасаси 5-7 ёшли гуруҳларининг иккинчи тилни ўрганиш бўйича машғулотларида болаларнинг коммуникатив компетенцияларини шакллантиришда содда инновацион методларни ишлаб чиқдик.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб, “ Smart kids” деб номланган мавзулашган мультфильм тўпламини яратдик. Мультфильм 12 қисмдан иборат бўлиб, ҳар бир мавзу анимациялар ва мавзуга оид янги сўزلардан ташкил топган.





1. Greetings-саломлашиш
2. Family-оила
3. Numbers-Рақамлар
4. Days of the week-Хафта кунлари
5. Seasons-фасллар
6. Colours-Ранглар
7. Fruits-Мевалар
8. Vegetables-Сабзавотлар
9. Domestic animals-Уй хайвонлари
10. Wild animals-Ёввойи ҳайвонлар
11. Transport-Транспорт
12. Mybody-Менинг тана аъзоим

Миллий қаҳрамонлар асосида яратилган бу инновацион технологияда янги мавзу анимациялар ёрдамида ёритиб берилган ва болалар мультфим қаҳрамонларнинг “дарси”дан зерикмайдилар. Хозирги кунда “Мактабгача таълим ёшидаги болаларнинг коммуникатив компетенцияларини шакллантиришда иккинчи тилни ўргатиш методикаси” деб номланган диссертация ишимизнинг тажриба-синов жараёнида бу инновацион технологиямизни жуда самарали эканлигини аниқладик.

Масалан, машғулот жараёнида педогог мультфильм қаҳрамонларидан фойдаланиб янги мавзунини тушинтирса, болалар хотирасида янги сўзлар худди кўнгилочар фаолият сифатида узок вақт сақланишига ёрдам беради.

“Илк қадам” дастурига кўра, мактабгача ёшидаги болаларга таълим беришда компетенциявий ёндашув, ўсиб бораётган бола шахсини ҳаётга тайёрлаш, унда ҳаётини муҳим масалаларни ҳал қилиш учун зарур бўлган ахлоқий меъёр ва қадриятларни ўзлаштиришини, бошқа инсонлар билан мулоқот қилиш, “Мен” образини кўриш билан боғлиқ бўлган фаолиятни шакллантиришни назарда тутди.

Ижтимоий компетенция-ҳаётини вазиятларда катталар ва тенгдошлари билан мулоқотда ахлоқ қоидаларига риоя қилган ҳолда ўзини тутиш маҳоратини шакллантиради.

Биз компьютер ва монитор орқали намоён қилинган анимациялар бевосита болада ижтимоий компетенцияни шаклланишига ёрдам беради деб ҳисоблаймиз.

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 29 декабрдаги «2017-2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари



- тўғрисида»ги ПҚ-2707-сон қарори.
- 2.Ўзбекистон Республикасининг илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари. – Т., 2018.
 - 3.«Илк қадам» мактабгача таълим муассасасининг давлат ўқув дастури. –Т., 2018.
 - 4.Қурбонов Ш., ва бошқалар. Баркамол авлод орзуси (“Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”ни амалга ошириш борасидаги публицистик мулохазалар). – Т.: “Шарқ”, 1998.
 - 5.Халилова Ш., Насиров А. ва бошқалар. Бошланғич синфларда чет тилини ўқитишни жадаллаштириш методикаларини яратиш ва жорий этиш. Лойиҳа, – Т.: Маънавият, 2015.45б.
 - 6.Халилова Ш.Т., Рўзметова М.Ш., Носиров А. ва бошқалар. Бошланғич синфларда чет тилини ўқитишнинг психологик асослари ва самарали технологиялари. – Тошкент: ЎзПФИТИ нашриёти, 2015.
 - 7.Таджибаева Д.А. Болалар учун чет тили. Мактабгача таълим муассасалари ва бошланғич синфларда чет тилидан дарс бераётган ўқитувчилар учун методик тавсиялар. - Т.: Навруз, 2016. 78 б.

“ИҚТИСОДИЙ ВА ИЖТИМОИЙ ГЕОГРАФИЯ” ФАНИНИ ЎҚИТИШНИНГ ПЕДАГОГИК ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ

Қўлдашева Махмуда Нурматжоновна

Наманган давлат университетини Бошланғич таълимда аниқ ва табиий фанларни ўқитиш методикаси кафедраси катта ўқитувчиси, (PhD)

Аннотация. Мазкур мақолада “Иқтисодий ва ижтимоий география” фанини ўқитишнинг долзарб масалалари. “Иқтисодий ва ижтимоий география” фанини ўқитишнинг ташиқилий модели. Иқтисодий ва ижтимоий география” фанини ўқитишнинг илмий-методик функциялари. Фан мавзуси бўйича вазифалари турларини структураларий-операцион ечим услублари берилган.

Калит сўзлар: иқтисодий ва ижтимоий география, ўқитиш, илмий-методик функция, креатив фобилият, дидактик шарт-шароитлар, педагогик креативлик.

ПРЕПОДАВАНИЕ ПРЕДМЕТА "ЭКОНОМИЧЕСКАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ ГЕОГРАФИЯ" ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ

Кулдашева Махмуда Нурматжоновна

PhD,

Аннотация. В статье рассматриваются актуальные вопросы преподавания предмета “экономическая и социальная география”. Организационная модель преподавания предмета “Экономическая и социальная география”. Научно-методические функции преподавания предмета “экономическая и социальная география”. Приведены структурно-операционные методы решения типов задач по предмету науки.

Ключевые слова: Экономическая и социальная география, преподавание, научно-методическая функция, творческая фобия, дидактические условия, педагогическое творчество.

**SENIOR LECTURER OF THE DEPARTMENT OF EXACT AND NATURAL SCIENCES
TEACHING METHODS IN PRIMARY EDUCATION OF**